

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 21.4.2009
KOM(2009) 175 v konečném znění

ZELENÁ KNIHA

**O POSOUZENÍ NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 44/2001 O PŘÍSLUŠNOSTI A UZNÁVÁNÍ
A VÝKONU SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ V OBČANSKÝCH A OBCHODNÍCH
VĚCECH**

ZELENÁ KNIHA
O POSOUZENÍ NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 44/2001 O PŘÍSLUŠNOSTI A UZNÁVÁNÍ
A VÝKONU SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ V OBČANSKÝCH A OBCHODNÍCH
VĚCECH

Tato zelená kniha je přiložena ke zprávě Komise o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („nařízení“)¹. Jejím účelem je zahájit rozsáhlou konzultaci zainteresovaných stran o možnostech, jak zlepšit fungování nařízení, pokud jde o body vznesené ve výše uvedené zprávě.

Komise vyzývá všechny zainteresované osoby, aby jí zaslaly své připomínky k níže uvedeným bodům i jiné užitečné příspěvky nejpozději do 30. června 2009 na následující adresu:

European Commission
Directorate-General Justice, Freedom and Security
Unit E2 – Civil Justice
B – 1049 Brussels Fax: + 32 22996457
E-mail: jls-coop-jud-civil@ec.europa.eu

Příspěvky budou zveřejněny na internetu. Je velmi důležité přečíst si prohlášení o ochraně soukromí, které je připojeno k této konzultaci, v němž naleznete informace o tom, jak bude nakládáno s vašimi osobními údaji a příspěvky. Profesní organizace se vyzývají, aby se zaregistrovaly v rejstříku zástupců zájmových skupin², který vede Komise.

1. Zrušení zprostředkovacích opatření na uznávání a výkon zahraničních soudních rozhodnutí („doložka vykonatelnosti“)

V porovnání s předcházejícím systémem podle Bruselské úmluvy z roku 1968 zjednodušila stávající doložka vykonatelnosti podle nařízení postup pro uznávání a výkon soudních rozhodnutí. Přesto je však na jednotném trhu bez hranic obtížné odůvodnit, že občané a podniky musí vynakládat peníze a čas na to, aby mohli uplatňovat svá práva v zahraničí. Pokud jsou žádosti o prohlášení vykonatelnosti téměř vždy úspěšné a uznávání a výkon zahraničních soudních rozhodnutí jsou odmítnuty jen velmi zřídka, měla by být snaha o dosažení cíle zrušit doložku vykonatelnosti ve všech obchodních a občanských věcech realistická. V praxi by se toto opatření vztahovalo především na sporné nároky. Zrušení doložky vykonatelnosti by však mělo být doprovázeno nezbytnými pojistkami.

V oblasti nesporných nároků byla zprostředkovací opatření zrušena na základě kontrol minimálních standardů v členském státě původu, které se týkají doručování dokumentů o zahájení řízení a poskytování informací o žalobě a o řízení žalované straně. Navíc by výjimečné přezkoumání mělo napravit situace, kdy dokumenty nebyly doručeny přímo žalovanému, tak aby měl možnost zajistit svou obhajobu, anebo kdy nemohl proti žalobě

¹ Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1.

² (<http://ec.europa.eu/transparency/regrin>). Tento rejstřík byl zřízen v rámci Evropské iniciativy pro transparentnost s cílem poskytnout Komisi a široké veřejnosti informace o cílech, financování a strukturách zástupců zájmových skupin.

vznést námitky z důvodu vyšší moci nebo mimořádných okolností („zvláštní přezkum“). V tomto systému musí žalující strana i nadále postoupit ověřovací řízení, přičemž toto řízení probíhá v členském státě původu a nikoliv v členském státě výkonu rozhodnutí.

V oblasti sporných a nesporných nároků však na druhou stranu nařízení č. 4/2009 o vyživovacích povinnostech³ zrušuje doložku vykonatelnosti na základě harmonizovaných pravidel pro rozhodné právo a ochrana práva na obhajobu je zajištěna prostřednictvím postupu zvláštního přezkumu, který se použije, jakmile bylo vydáno soudní rozhodnutí. Nařízení č. 4/2009 je tudíž vyjádřením názoru, že vzhledem k nízkému počtu „problematických“ soudních rozhodnutí předkládaných k uznání a k výkonu je možný volný oběh těchto rozhodnutí, pokud má žalovaná strana následně možnost účinné nápravy (zvláštní přezkum). Pokud by byl použit obdobný přístup v občanských a obchodních věcech obecně, mohla by nedostatečná harmonizace tohoto postupu zvláštního přezkumu přinést určitou míru nejistoty v oněch několika málo situacích, kdy se žalovaná strana nebyla schopna hájit před zahraničním soudem. Je proto třeba zvážit, zda by nebyl vhodný harmonizovanější postup pro přezkum.

Otázka 1:

Myslíte si, že by na vnitřním trhu měla veškerá soudní rozhodnutí volně obíhat bez jakéhokoliv zprostředkování (zrušení doložky vykonatelnosti)?

Pokud ano, myslíte si, že by měly být zachovány určité pojistky, které by toto zrušení doložky vykonatelnosti umožnily? Pokud ano, jaké?

2. Fungování nařízení v mezinárodním právním řádu

Pro řádné fungování vnitřního trhu a obchodní politiky Společenství na vnitřní i mezinárodní úrovni je třeba, aby byl zajištěn rovný přístup ke spravedlnosti na základě jasných a přesných pravidel pro mezinárodní soudní příslušnost, a to nejen pro žalované strany, ale i pro žalobce se sídlem ve Společenství. Potřeby ohledně soudní příslušnosti, které mají osoby ve Společenství ve vztazích vůči stranám ve třetích zemích, jsou obdobné. Naplnění těchto potřeb by se nemělo v jednotlivých členských státech odlišovat, zejména s ohledem na to, že pravidla pro podpůrnou příslušnost neexistují ve všech členských státech. Společný přístup by posílil právní ochranu občanů a hospodářských subjektů ve Společenství a zajistil by uplatňování závazných předpisů Společenství.

Aby se rozšířila působnost pravidel pro příslušnost na žalované usazené ve třetích zemích, je třeba se zabývat tím, do jaké míry by bylo možné uplatnit zvláštní pravidla pro určení příslušnosti, jak jsou uvedena v nařízení, včetně jejich stávajících propojovacích faktorů, na žalované ze třetích zemí.

Dále je třeba zvážit, do jaké míry je nezbytné a vhodné vytvořit dodatečná pravidla pro určení příslušnosti u sporů, jichž se účastní žalovaní z třetích zemí („podpůrná příslušnost“). Stávající pravidla na vnitrostátní úrovni mají důležitý cíl – zajistit přístup ke spravedlnosti. Je třeba zvážit, jaká jednotná pravidla by mohla být vhodná. V tomto směru je třeba nalézt rovnováhu mezi zajištěním přístupu ke spravedlnosti na straně jedné a zdvořilostí v mezinárodních vztazích na straně druhé. V tomto ohledu je možné uvažovat o třech pravidlech: soudní příslušnost založená na provádění činností, za předpokladu, že ve sporu se

³ Úř. věst. L 7, 10.1.2009, s. 1.

jedná o tyto činnosti; místo, kde se nacházejí aktiva, za předpokladu, že ve sporu se jedná o tato aktiva; a *forum necessitatis*, což by umožnilo zahájení řízení v případech, kde by jinak neexistoval přístup ke spravedlnosti.⁴

Pokud budou zavedena jednotná pravidla pro žaloby vůči žalovaným ze třetích zemí, vzroste navíc riziko souběžných řízení před soudy členského státu a třetí země. Je proto třeba zvážit, v jakých situacích je nezbytné zajistit přístup k soudům členských států bez ohledu na to, zda řízení probíhá jinde, a v jakých situacích a za jakých podmínek může být vhodné, aby se soudy vzdaly příslušnosti ve prospěch soudů ve třetích zemích. K tomu by například mohlo dojít, pokud strany uzavřely dohodu o výlučné soudní příslušnosti, která upřednostňuje soud ve třetí zemi, pokud by spor spadl do výlučné příslušnosti soudů ve třetí zemi nebo pokud by souběžné řízení ve třetí zemi již bylo zahájeno.⁵

V neposlední řadě je třeba zvážit, do jaké míry by mělo být rozšíření pravidel pro stanovení příslušnosti doplněno společnými pravidly o účinku soudních rozhodnutí třetích zemí. Harmonizace účinku rozhodnutí soudů třetích zemí by zvýšila právní jistotu, zejména pro žalované strany ze Společenství, které se účastní řízení před soudy třetích zemí. Společný režim uznávání a výkonu rozhodnutí soudů třetích zemí by jim umožnil předvídat, za jakých okolností by mohlo být soudní rozhodnutí ze třetí země uplatňováno ve kterémkoliv členském státě Společenství, zejména pokud by toto rozhodnutí bylo v rozporu se závaznými předpisy Společenství nebo pokud by předpisy Společenství zajišťovaly výlučnou příslušnost pro soudy členských států.⁶

Otázka 2:

Myslíte si, že zvláštní pravidla pro určení příslušnosti podle nařízení lze uplatnit na žalované strany ze třetích zemí? Jaké další okolnosti pro určení příslušnosti ve sporech s takovými žalovanými stranami považujete za nezbytné?

Jak by mělo nařízení zohledňovat výlučnou příslušnost soudů třetích zemí a řízení před soudy ve třetích zemích?

Za jakých okolností by měla být rozhodnutí soudů třetích zemí uznávána a vykonávána ve Společenství, zejména v situacích, které jsou upraveny závaznými předpisy Společenství nebo kdy soudy členských států mají výlučnou příslušnost?

3. Volba soudu

Dohodám o soudní příslušnosti mezi stranami by měla být udělena nejvyšší účinnost, také z důvodu jejich praktického významu v mezinárodním obchodu. Je proto třeba zvážit, do jaké

⁴ Viz pravidlo pro *forum necessitatis* v článku 7 nařízení (ES) č. 4/2009. Pravidlo *forum necessitatis* zajišťuje, že za situace, kdy žádný soud členského státu není příslušný podle nařízení, mohou soudy členského státu ve výjimečných případech spor rozhodnout, jestliže ve třetím státě, k němuž má daný spor úzkou vazbu, není řízení možné nebo je v něm nelze rozumně zahájit nebo vést.

⁵ V těchto případech lze odkázat na studii o podpůrné příslušnosti, která se ve zprávě zmiňuje, i na práci Evropské skupiny pro mezinárodní soukromé právo (European Group for Private International law – GEDIP), zejména na její zasedání v Bergenu v září 2008 (viz http://www.gedip-egpil.eu/gedip_documents.html).

⁶ Tato obava byla například vyjádřena v souvislosti s kolektivním odškodněním spotřebitelů, kdy podniky ze Společenství čelí kolektivním žalobám ve třetích zemích (např. ve Spojených státech).

míry a jakým způsobem lze vliv takovýchto dohod v nařízení posílit, zejména v případech souběžných soudních řízení.

Jako jedno z řešení by bylo možné zajistit, aby soud, kterému je na základě dohody o soudní příslušnosti přiřčena výlučná příslušnost, nemusel pozastavit své řízení na základě pravidla litispendence.⁷ Nevýhodou tohoto řešení je, že by mohlo dojít k souběžným řízením, přičemž soudní rozhodnutí by navzájem nebyla v souladu.

Dalším řešením by mohlo být zvrátit pravidlo určující přednost v případech, kdy existuje dohoda o výlučné soudní příslušnosti. V tomto případě by soud, který je zvolen na základě dohody, měl přednost při určení své příslušnosti, a jakýkoliv další soud, u něhož je řízení zahájeno, by své řízení pozastavil až do doby, kdy zvolený soud rozhodne o své příslušnosti. Toto řešení se již nyní v rámci nařízení používá u stran, z nichž ani jedna není usazena v některém z členských států. Takovéto řešení by do velké míry sladilo pravidla, která platí uvnitř Společenství, s mezinárodně platnými pravidly. Nevýhodou tohoto řešení může být, že pokud je dohoda neplatná, musí strana nejprve dosáhnout prohlášení o neplatnosti před soudem vybraným v dohodě, a teprve potom využít jinak příslušný soud.

Případně lze zachovat stávající pravidlo litispendence, lze si však zároveň představit přímou komunikaci a spolupráci mezi soudy, v kombinaci například s časovou lhůtou, v níž by první ze soudů musel rozhodnout o příslušnosti, a s povinností pravidelně podávat zprávy o postupu řízení druhému soudu. V této variantě je třeba zajistit, aby žalující strana neztratila možnost zákonného soudního řízení z důvodů, které nemůže ovlivnit.

Efektivitu dohod o soudní příslušnosti lze také posílit tím, že budou přiznávány náhrady škody za porušení takovýchto dohod, které vzniknou například ze zpoždění nebo uplatnění ustanovení o neplacení ve smlouvách o nájmu.

Dalším řešením by rovněž mohlo být zrušit uplatňování pravidla litispendence v situacích, kdy souběžná soudní řízení jsou řízeními ve věci samé v jednom případě a o (záporné) určovací žalobě v případě druhém, nebo alespoň zajistit pozastavení lhůt v řízení ve věci samé, dokud není zamítnuta určovací žaloba.

Nejistotu ohledně platnosti dohody by také bylo možné řešit například předepsáním standardního ustanovení o volbě soudu, které by zároveň urychlilo rozhodnutí soudu o otázce příslušnosti.⁸ Tato možnost by se dala kombinovat s některými z výše navržených řešení: přijetí souběžného řízení nebo převrácení pravidla pro přednost by bylo možné omezit na ty situace, kdy má dohoda o soudní příslušnosti standardní podobu předepsanou nařízením.

Otázka 3:

Které z výše navrhovaných řešení nebo jakýchkoliv jiných řešení považujete za nejvhodnější pro zvýšení efektivity dohod o soudní příslušnosti ve Společenství?

4. Průmyslové vlastnictví

⁷ Pravidlo litispendence (*lis pendens*) vyžaduje, aby, je-li u soudů různých členských států zahájeno řízení v téže věci mezi týmiž stranami, přerušil soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení bez návrhu až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první.

⁸ Pokud jde o platnost dohody, někdy se navrhuje, že harmonizovaná pravidla pro spornou příslušnost by mohla být vhodná, aby se zajistilo jednotné uplatňování pravidel obsažených v nařízení. Je třeba poznamenat, že právní předpisy upravující dohody o volbě soudu jsou vyňaty z předmětu nařízení (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Možnost účinně vykonávat nebo napadat práva průmyslového vlastnictví ve Společenství má zásadní význam pro fungování vnitřního trhu. Hmotné právo průmyslového vlastnictví je již do velké míry součástí *acquis communautaire*.⁹ Směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví usiluje o sblížení některých procedurálních otázek¹⁰, které se týkají výkonu těchto práv. Aby se vyřešil nedostatek právní jistoty a vysoké náklady způsobené dvojím řízením před vnitrostátními soudy, navrhla Komise vytvoření integrovaného systému jurisdikce, tak že by se zřídil jednotný evropský systém sporů o patenty, v rámci kterého by bylo možné vydávat rozhodnutí o platnosti a porušení evropských patentů a budoucích patentů Společenství pro celé území vnitřního trhu.¹¹ Komise navíc dne 20. března 2009 přijala doporučení Radě o směrnici pro jednání na uzavření mezinárodní dohody mezi Společenstvím, jeho členskými státy a ostatními smluvními stranami Evropské patentové úmluvy.¹² Až do vytvoření jednotného systému sporů o patenty lze některé nedostatky stávajícího systému vymezit a řešit v rámci nařízení (ES) č. 44/2001.

Pokud jde o koordinaci souběžných řízení o porušení, je možné si představit posílení komunikace a spolupráce mezi soudy vedoucími souběžná řízení anebo zrušit uplatňování tohoto pravidla v případě záporné určovací žaloby (srov. bod 3 výše).

Pokud jde o koordinaci řízení o porušení a řízení o neplatnosti, bylo v obecné studii navrženo několik možných řešení tzv. torpédových postupů. Tímto odkazujeme na řešení v této studii. Dané problémy však lze řešit vytvořením jednotného systému sporů o patenty, přičemž úprava nařízení by v takovém případě nebyla nutná.

Pokud je za vhodné považováno sloučení řízení proti několika porušením evropského patentu, kdy porušující subjekty patří do skupiny podniků jednajících na základě koordinovaného postupu, mohlo by řešením být zavedení zvláštního pravidla, které by umožňovalo zahájit řízení o porušení týkající se některých práv průmyslového vlastnictví proti několika žalovaným stranám před soudy členského státu, kde je usazena žalovaná strana koordinující činnost nebo nejbližší spojená s porušením. Jak poznamenal Soudní dvůr, nevýhodou takového pravidla by mohlo být, že silný faktický základ tohoto pravidla může vést ke znásobení případných hlavních oblastí příslušnosti, což může oslabit předvídatelnost pravidel pro určení příslušnosti na základě nařízení a zásadu právní jistoty. Takové pravidlo může navíc vést k vyhledávání nejvýhodnějšího soudního prostředí. Alternativně si lze představit přeformulování pravidla pro větší počet žalovaných stran, tak aby se posílila úloha soudů v tom členském státě, kde je usazena žalovaná strana s primární odpovědností.

⁹ Právo průmyslového vlastnictví zahrnuje rovněž autorské právo, kterému se tato zelená kniha nevěnuje. Na autorské právo, jakožto právo, které nevyžaduje registraci, se nevztahují pravidla pro výlučnou příslušnost obsažená v nařízení.

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. L 157, 30.4.2004, s. 45).

¹¹ KOM(2007) 165.

¹² SEK(2009) 330.

Otázka 4:

Které z nevýhod stávajícího systému patentových sporů si podle vás nejvíce vyžadují řešení v rámci nařízení 44/2001 a které z výše navrhaných řešení považujete za vhodná pro posílení výkonu práv průmyslového vlastnictví v rámci nařízení, a to jak pro držitele práv, kteří vykonávají a brání svá práva, tak i pro žalující strany, které tato práva napadají?

5. Litispence a související řízení

Pokud jde o obecné uplatňování pravidla litispence, je třeba zvážit, zda by nebylo možné řešit stávající problémy posílením komunikace a spolupráce mezi soudy zapojenými do souběžných řízení anebo zrušením uplatňování tohoto pravidla v případě záporné určovací žaloby (srov. bod 3 výše).

Pokud jde o pravidlo pro související řízení, je třeba zvážit, do jaké míry může být vhodné seskupovat řízení jednotlivých stran nebo proti jednotlivým stranám na základě jednotných pravidel. Riziko záporných sporů o příslušnost lze řešit pomocí mechanismu spolupráce a komunikace mezi zapojenými soudy a povinností soudu, který odmítl svou příslušnost, případ znovu otevřít, pokud soud, který jako první zahájil řízení, příslušnost odmítne. V čl. 30 odst. 2 by mělo být ujasněno, že úřad, který odpovídá za doručení, je první úřad, který obdrží dokumenty, jež mají být doručeny. Vzhledem k významu data a času doručení, by měl úřad, který odpovídá za doručení, a případně soud, zaznamenat, kdy přesně dokument pro účel doručení obdržel nebo kdy přesně je dokument, kterým se řízení zahajuje, podán soudem.

Jinou možností by bylo zajistit omezené rozšíření pravidla v čl. 6 odst. 1, tak že by se umožnilo sloučení, pokud má soud příslušnost k řešení žalob proti určitému kvóru žalovaných.

Otázka 5:

Jak by podle Vás mohla být zlepšena koordinace souběžných řízení (litispence) před soudy v různých členských státech?

Myslíte si, že sloučení řízení z podnětu několika stran nebo proti několika stranám by mělo být zajištěno na úrovni Společenství na základě jednotných pravidel?

6. Předběžná opatření

Zpráva popisuje několik problémů s volným oběhem předběžných opatření.

Pokud jde o opatření *ex parte*¹³, může být vhodné upřesnit, že tato opatření mohou být uznávána a vykonávána na základě nařízení, pokud má žalovaný možnost opatření následně napadnout, zejména vzhledem k čl. 9 odst. 3 směrnice 2004/48/ES.

Dále, k přiřčení příslušnosti pro předběžná opatření vydaná soudem, který nemá příslušnost pro řešení věci samé, lze přistupovat odlišně od stávajících postupů, které vycházejí

¹³ Opatření *ex parte* v souvislosti s předběžnými opatřeními znamenají dočasné příkazy vydané soudem na žádost jedné strany, aniž by soud vyslechl stranu druhou.

z judikatury Soudního dvora. Zejména pokud by členský stát, jehož soudy mají příslušnost k řízení ve věci samé, měl pravomoc zrušit, upravit nebo změnit předběžné opatření vydané soudem členského státu, který má příslušnost na základě článku 31, bylo by možné odstoupit od požadavku na „skutečnou souvislost“. Úlohou soudu, u něhož je žádost podána, by bylo podpořit řízení ve věci samé „zapůjčením nápravných prostředků“, zejména pokud by ve všech členských státech nebyla k dispozici účinná ochrana, aniž by tím zasahoval do příslušnosti soudu, který má příslušnost k řízení ve věci samé. Jakmile tato podpora již není nutná, může soud, který má příslušnost k řízení ve věci samé, zahraniční opatření přestat uplatňovat. V takovémto případě může být opět přínosná komunikace mezi zúčastněnými soudy. To by žadatelům umožnilo vyhledat účinnou předběžnou ochranu tam, kde je v Evropě k dispozici.

Pokud jde o požadovanou záruku na vrácení předběžně uhrazené platby, může být vhodné specifikovat, že takováto záruka nemusí nutně obsahovat předběžnou platbu nebo bankovní záruku. Případně lze zvážit možnost, že by tento problém byl v budoucnu vyřešen příslušným způsobem pomocí judikatury.

V neposlední řadě, pokud dojde ke zrušení doložky vykonatelnosti, měl by být upraven článek 47 nařízení. V tomto směru lze nalézt inspiraci v článku 18 nařízení (ES) č. 4/2009.

Otázka 6:

Myslíte si, že volný oběh předběžných opatření lze zlepšit způsoby, které jsou navrženy ve zprávě a v této zelené knize? Vidíte jiné možnosti pro zlepšení tohoto oběhu?

7. Vztah mezi nařízením a rozhodčím řízením

V mezinárodním obchodu má rozhodčí řízení velký význam. Dohody o rozhodčích řízeních by měly mít největší možný účinek a uznávání a výkon rozhodčích rozhodnutí je třeba podporovat. Newyorská úmluva z roku 1958 je všeobecně vnímána jako uspokojivá a v praxi je považována za cenný nástroj. Proto se zdá vhodné ponechat používání této dohody beze změny, nebo ji alespoň využít jako východisko pro další opatření. To by však nemělo bránit řešení některých konkrétních bodů, které se v nařízení týkají rozhodčích řízení. Účelem přitom není regulovat rozhodčí řízení, ale především zajistit bezproblémový oběh rozhodnutí v Evropě a zabránit souběžným řízením.

Propojení nařízení se soudním řízením by se mohlo zlepšit, zejména pokud by v oblasti působnosti nařízení bylo z vymezení, na co se nařízení nevztahuje, (částečně) vymazáno rozhodčí řízení. V důsledku takového vymazání by soudní řízení na podporu rozhodčího řízení mohlo spadat do působnosti nařízení. Zvláštní pravidlo určující u takovýchto řízení příslušnost by posílilo právní jistotu. Bylo například navrženo, aby se výlučná příslušnost pro takováto řízení udělila soudům členského státu, kde se koná rozhodčí řízení, a to případně za podmínky dohody mezi stranami.¹⁴

Vymazání tohoto vynětí rozhodčích řízení by rovněž mohlo zajistit, že veškerá pravidla o příslušnosti obsažená v nařízení se vztahují na vydávání předběžných opatření na podporu rozhodčích řízení (nikoliv pouze článek 31). Předběžná opatření vydaná soudy jsou důležitá

¹⁴ Pokud by byl použit tento přístup, měla by jednotná pravidla umožňovat určit místo rozhodčího řízení. Obecná studie navrhuje řídit se dohodou stran nebo rozhodnutím rozhodčího tribunálu. Pokud není tímto způsobem možné místo určit, navrhuje se obrátit se v případě neexistence dohody o rozhodčím řízení na soudy v členském státě, které by na základě nařízení měly příslušnost k řešení sporu.

pro zajištění efektivity rozhodčích řízení, a to zejména v období před sestavením rozhodčího tribunálu.

Zrušení této výjimky by dále mohlo umožnit uznávání rozhodnutí o platnosti dohody o rozhodčím řízení a ujasnit uznávání a výkon rozhodnutí obsahujících rozhodčí nález. Dále by mohlo zajistit uznávání rozhodnutí, která prohlašují rozhodčí nález za neplatný.¹⁵ Může se tak zabránit souběžným řízením soudů a rozhodčích tribunálů v situacích, kdy dohoda je prohlášena za neplatnou v jednom členském státě, avšak za platnou v jiném.

Obecněji by bylo možné zabývat se koordinací v řízeních týkajících se platnosti dohody o rozhodčím řízení vedených u soudu a rozhodčího tribunálu. Bylo by například možné dát přednost soudům členských států, kde probíhá rozhodčí řízení, aby rozhodly o existenci, platnosti a působnosti rozhodčí dohody. To by bylo opět možné kombinovat s posílením spolupráce mezi zúčastněnými soudy včetně lhůt pro stranu, která platnost takovéto dohody napadá. Jednotná pravidla pro spory ohledně platnosti rozhodčích řízení, které se například týkají práva státu, v němž řízení probíhá, by mohla snížit riziko, že takováto dohoda bude považována za platnou v jednom členském státě, avšak za neplatnou v jiném. Na úrovni Společenství by to v porovnání s čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy mohlo posílit účinnost dohod o rozhodčím řízení.

Dále, pokud jde o uznávání a výkon, by pro rozhodčí nálezy, které lze vykonávat na základě Newyorské úmluvy, mohlo být vytvořeno pravidlo, jež by umožňovalo odmítnutí výkonu soudního rozhodnutí, které není v souladu s rozhodčím nálezem. Alternativní nebo dodatečnou možností by bylo udělit členskému státu, kde byl stanoven rozhodčí nález, výlučnou pravomoc k potvrzení vykonatelnosti tohoto nálezu i procesní vyváženosti, přičemž následně by pak mohl nález volně obíhat ve Společenství. Další z navrhovaných řešení je využít článek VII Newyorské úmluvy, a tím dále usnadnit uznávání rozhodčích nálezů na úrovni EU (což je problematika, kterou by mohl také řešit samostatný nástroj Společenství).

Otázka 7:

Jaké opatření považujete za vhodné na úrovni Společenství:

- *posílení účinnosti dohod o rozhodčím řízení;*
- *zajištění dobré koordinace mezi soudními a rozhodčími řízeními;*
- *posílení účinnosti rozhodčích nálezů?*

8. Další otázky

8.1. Oblast působnosti

Pokud jde o oblast působnosti, po přijetí nařízení (ES) č. 4/2009 o vyživovacích povinnostech by měly být do seznamu oblastí, na něž se nařízení nevztahuje, zařazeny záležitosti související s vyživovacími povinnostmi. Pokud jde o fungování článku 71 o vztazích mezi nařízením a úmluvami o zvláštních věcech, bylo navrženo snížit co nejvíce jeho působnost.

8.2. Příslušnost soudu

¹⁵ To je například velmi důležité v případech, kdy je rozhodčí nález prohlášen za neplatný z důvodu porušení závazných pravidel obsažených v předpisech Společenství (např. právo hospodářské soutěže).

Vzhledem k významu domicilu jakožto hlavního propojovacího faktoru, pomocí něhož se určuje příslušnost, je třeba zvážit, zda by mohla být vyvinuta autonomní koncepce.

Dále je třeba zvážit, do jaké míry by mohlo být vhodné vytvořit nevýlučnou příslušnost na základě umístění movitého majetku, pokud se jedná o věcná práva nebo držení takového majetku. Pokud jde o pracovní smlouvy, je třeba uvážit, do jaké míry by mohlo být vhodné umožnit sloučení žalob podle čl. 6 odst. 1. Pokud jde o výlučnou pravomoc, je třeba zvážit, zda by měla být umožněna volba soudu u dohod o nájmu kancelářských prostor. Pokud jde o rekreační nemovitosti, mohla by být vhodná určitá flexibilita, aby se zabránilo řízení u soudu, který sídlí daleko od obou stran. Je třeba zvážit, zda by mohlo být vhodné rozšířit rozsah výlučné příslušnosti v právu společností (čl. 22 odst. 2) na dodatečné záležitosti související s vnitřní organizací a rozhodováním v podniku. Rovněž je třeba zvážit, zda by nebylo možné dosáhnout jednotné definice „sídla“. Pokud jde o fungování článku 65, je třeba se zabývat otázkou, nakolik je možné zajistit jednotné pravidlo pro řízení vůči třetím osobám, přičemž to by se případně mohlo omezovat na žaloby vůči zahraničním třetím osobám. Případně lze zachovat rozdílnost vnitrostátního práva procesního, avšak článek 65 by bylo možné přeformulovat tak, aby umožnil, že vnitrostátní právo se bude vyvíjet směrem k jednotnému řešení. Navíc by povinnost soudu, který řeší žalobu vůči třetí straně v řízení na základě oznámení třetí strany, ověřit přípustnost takového oznámení mohla snížit nejistotu ohledně účinku rozhodnutí tohoto soudu v zahraničí.

V případě námořních záležitostí je třeba zvážit, do jaké míry by mohlo být vhodné slučovat na základě nařízení řízení, jehož cílem je zřízení fondu na krytí odpovědnosti, s jednotlivými řízeními o odpovědnosti za škodu. Pokud jde o závaznost dohody o příslušnosti v náložném listu pro jeho držitele, jenž je třetí stranou, zainteresované strany navrhly, že na přepravce podle náložného listu by se mělo ustanovení o příslušnosti vztahovat a že by jej zároveň mohl uplatnit vůči běžnému držiteli, jenž je třetí stranou, s výjimkou případů, kdy náložný list není v určování příslušnosti dostatečně jednoznačný.

Pokud jde o spotřebitelské úvěry, je třeba zvážit, zda by mohlo být vhodné sladit znění čl. 15 odst. 1 písm. a) a b) nařízení s definicí spotřebitelského úvěru ve směrnici 2008/48/ES¹⁶.

Pokud jde o pokračující práci Komise na kolektivním odškodnění¹⁷, je třeba zvážit, zda jsou pro kolektivní žaloby nezbytné specifické právní úpravy.

8.3. Uznávání a výkon rozhodnutí

Pokud jde o uznávání a výkon rozhodnutí, je třeba zvážit, do jaké míry by mohlo být vhodné zabývat se otázkou volného oběhu úředních listin.¹⁸ V záležitostech rodinného práva (nařízení (ES) č. 2201/2003 a (ES) č. 4/2009) je vypořádání sporu zaznamenané v úřední listině automaticky uznáváno ostatními členskými státy. Vyvstává otázka, do jaké míry by vzhledem ke zvláštním právním účinkům úředních listin mohlo být „uznávání“ vhodné ve všech nebo některých občanských nebo obchodních věcech.

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. L 133, 22.5.2008, s. 66).

¹⁷ Viz zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů – KOM(2008) 794, 27.11.2008 – a bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES – KOM(2008) 165, 2.4.2008.

¹⁸ Evropský parlament ve svém rozhodnutí ze dne 18. prosince 2008 odkazuje také na evropskou úřední listinu.

Dále by mohl být zlepšen volný oběh soudních rozhodnutí nařizujících platbu pokut, a to tak, že by se zajistilo, že výši pokuty stanoví buď soud členského státu původu nebo orgán členského státu, kde je rozhodnutí vykonáváno. Dále je třeba zvážit, do jaké míry by nařízení mělo umožňovat nejen vymáhání pokuty věřiteli, ale také vymáhání pokut, které uvalují soudy nebo finanční orgány.

V neposlední řadě lze zlepšit přístup ke spravedlnosti v době výkonu rozhodnutí tím, že se zřídí jednotný standardní formulář, který bude k dispozici ve všech jazycích Společenství, který bude obsahovat shrnutí rozhodnutí.¹⁹ Takovýto formulář by předcházel nutnosti překládat celé rozhodnutí a zajistil by, že veškeré relevantní informace (např. o úroku) jsou orgánům zajišťujícím výkon rozhodnutí k dispozici. Náklady na výkon lze snížit tím, že se odstraní povinnost určit adresu pro doručování nebo jmenovat zástupce *ad litem*²⁰. Vzhledem k současné harmonizaci v právu Společenství a zejména k nařízení (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech²¹, se tento požadavek v dnešní době již skutečně zdá být zastaralý.

Otázka 8:

Myslíte si, že fungování nařízení lze vylepšit výše uvedenými způsoby?

¹⁹ Viz například nařízení Komise (ES) č. 4/2009.

²⁰ Zástupce *ad litem* je osoba jmenovaná k tomu, aby za stranu jednala během řízení.

²¹ Úř. věst. L 324, 10.12.2007, s. 79.